

10 verslag ZWOLLE. (2).

Begin '42 kwam Ds. Frits bij Bijl met een israar van het gymnasium. Frits had al enkele contacten en toen ook Bijl zich wilde aansluiten, werd besloten om bijeen te komen en de gang van zaken te bespreken.

Direct erbij waren:

De Vries (Buwalda), Hilbert en Jacques uit Kampen
 Peter uit Friesland
 Niek Boven (de lange)
 Zandbergen uit Hoogeveen
 Juul uit Meppel
 Oome Jan uit Ruinerwold
 Hoogerheide uit Rotterdam
 Tante Riek uit Winterswijk
 Jaap Kroon.

Het aantal groeide steeds. Al spoedig kwamen ook Cary Stomp en Nienaber uit Driebergen, Henk Vosje uit Meppel van Trouw, Henk Kruithof uit Hengelo, Wikkerink (uit Aalten?).

Nog weer later kwamen erbij Blak en Theus uit Zuid-Holland en uit Noord-Holland Poo en Brinkman.

De vergaderingen werden eerst altijd gehouden bij Bijl maar toen het aantal deelnemers bleef groeien, werd dit te gevaarlijk en werd naar een andere vergaderplaats uitgezien. Deze werd gevonden in de Zuiderkerk (Geref.) en is heel lang het centrum geweest. Het werd wel eens afgewisseld met Zwolle of Meppel, maar Zwolle bleef toch de Beursplaats.

In '42 kwam ook Jan van Zwolle erbij. De opzet was, dat deze het plaatselijk werk zou overnemen van Bijl, daar deze gew. commandant OD zijnde, overbelast was.

In het begin was het met de onderduikers wel een beetje een warboel. Men beging de fout om het Westen naar het Noorden en Oosten te halen. Als dat door zou gaan, kregen ze met geen mogelijkheid al die mensen onder dak. Tevens kreeg je dan dat er op een of ander dorp een aantal boerenknechten zaten met een niet te miskennen Rotterdams accent.

Toen is begonnen met de allereerste opbouw van de provinciale contacten, die op de Beurs kwamen met hun duikers en deze zoveel mogelijk in de eigen provincie probeerden onder te brengen. Het euvel bleef daarom wel enigszins, dat er bv. Rotterdammers op het platteland kwamen, maar toch niet in die mate dat het u.h.w. overheersend ging worden.

Voor Joden-onderduikers was geen specifieke opzet. Ze werden beschouwd als gewone duikers en ook als zodanig geprobeerd onder dak te krijgen.

Hoe men in de eerste tijd aan geld kwam?

Ze leurden bij familie en kennissen en die hadden wel weer familie en kennissen. Ze kregen ze langzamerhand hun vaste klanten.

Heel in het begin had Ds. Frits al wat plaatselijke medewerkers gevonden, die ook het hunne inbachten. Toch hebben ze wel eens op zwart zaad en met de handen in het haar gezeten.

Het kringetje was nog betrekkelijk klein en het aantal duikers groeide met de dag. Men kon ook slecht een bord voor de deur plaatsen met de mededeling, dat men hier en daar een gave en ook onderduikers kon deponeren.

Jan van Zwolle teog in die dagen per fiets er op uit en scharrelde alles wat los en vast zat bij elkaar.

Een contact in Berkum wist de boeren nog wel eens te bewegen hun bonkaarten af te staan, weliswaar veelal zonder suikerbon, maar ze konden dan toch de gastvrouwen in de stad hiermede van dienst zijn.

Eind '42 kwam Cary voor het eerst op de Beurs met valse inlegvellen. Hoe hij er aan kwam? Ze hadden niet de gewoonte dergelijke dingen te vragen. Ze waren er. Punt.

Door de grote uitbreiding die wekelijks was waar te nemen, gingen ze ook wel vergaderen in Arnhem of Amersfoort, waar ze in het advocatenkantoor, dank zij de goede zorgen van Hilbert, eens eens pond paling in ontvangst mochten nemen. Ook teog men wel eens naar de Zutphense Consistorie.

Waarschijnlijk na de komst van Noord-Holland ter Beurze werden de vergaderingen met gebed geopend en met dankzegging gesloten.

De reizen naar deze vergaderingen waren vaak wonderlijk reekeloos. Met een man of 5, 6 in een coupé en dan maar babbelen. Die had in een actentas de spullen, die droeg een notitie-blac bij zich. Dat kon in het begin nog, de controle was nog niet zo streng, maar toen het tot den mof begon door te dringen dat er iets gaande was onder het Ned. volk, werd het gekker. De reizen waren toen ook niet meer zo "gezellig", wat ook maar gelukkig was.

Gode zij dank hebben er in die eerste periode geen invallen plaats gevonden.

Doordat Bijl, die gew. commandant was, veel contacten had, werden die ook veel gebruikt voor het LO-werk. Zo was er bv. De Greene (Henk Beernink) die op dagen van vergaderingen een adres in Zwollekerspel had waar hij zoveel brood kon krijgen als de heren beliefd.

Na de arrestatie van Bijl i.v.m. het OD-werk en deze in krijgsgevangenschap werd gevoerd, kwam het LO-werk in handen van Jan van Zwolle. F

Toen het bleek dat het te goeddelijk werd en er teveel technische zaken als bonkaarten, PB's, stamkaarten enz. moesten worden behandeld, werd het wenselijk zoveel mogelijk dezelfde mensen te sturen.

Toen heeft men van de volgende plaatsen: Zwolle, Berkum, Kampen, Dalfsen, Hattem, Wapenveld, Heerde, Oldebroek, Elburg, Nunspeet, Hardenberg, Heemse, Hasselt, Zwartsluis en Vollehove, die bijeen kwamen in Zwolle, de volgende onderverdeling gemaakt:

Hattem-Wapenveld-Heerde: 1 afgevaardigde, M. v.d. Ziel
 Oldebroek, Wezep, Elburg, Nunspeet 1 afgev., Doetman of Baens
 Kampen, N.O.Polder: 1 afgev. v.d. Kamp
 Noord-Westhoek: 1 afgev., Jan Streker (?)
 Zwolle-Berkum 1 afgev., Jan Haan
 Dalfsen-Lemelerveld-Ommen: 1 afgev., Van 't Zand
 Heemse-Hardenberg-Gramsbergen-Dedensvaart-Slagharen: 1 afgev., Schutte of Oostenbrink
 Raalte-Wijhe: 1 afgev., Theo Meterman;

De Beurs werd nu Top.
Plaats van samenkomst was ook het Kerkelijk Bureau
Geref. Kerk.

Het Beurs-werk werd nu overgenomen door de provinciale of districts-bijeenkomsten. De Top zorgde voor de technische zaken, zoals de contacten met het CHK en andere verzetsgroepen.

Jan van Zwolle, die ook wel de Topvergaderingen bijwoonde, gaf dit - nadat het een wekelijks geschiedenis ging worden - in handen van Wim, die inmiddels ook al een tijdje medewerker was. Deze bezocht toen altijd de vergaderingen en gaf de gegevens door naar beneden.

Provinciale vergaderingen werden ook wel in Zwolle gehouden.

Naast de PB's die men van de Beurs kon krijgen en ook valse papieren, werd er een eigen F.C. op touw gezet, die volledig was ingericht en voorzien van alle mogelijke stempels en papieren. De F.C. zorgde voor de hele omtrek en werd verzorgd door Cor.

Van Juni '43 tot Augustus '44 was Harry koerier van Jan van Zwolle. Hij heeft ook de contacten gelegd van de verschillende groepen (jes) in Zwolle, voor de uitgifte van bonkaarten.

Om tot samenwerking te komen met het NSF kregen ze van de Top een Turkse pas en zijn daarmee met het NSF in zee gegaan. Met Wim NSF hebben ze altijd een prettige samenwerking gehad. Dit contact werd ook door den koerier onderhouden.

De spullen werden bij Jan van Zwolle of bij Wim LO in de zaak gebracht en uitgezocht, vanwaar ze weer per koerier werden gehaald of gebracht. De zaak van Wim leende zich uitstekend voor dit doel. Het konden allemaal winkelende mensen zijn uitgezonderd dan, dat altijd een bepaalde categorie de wijk nam naar de erf. meubelen.

Op de dag dat de hele gemeente-administratie van Volenhove hier een veilig heenkomen had gevonden deed de landwacht een inval, doch moest met ledige handen de terugtocht aanvaarden.

De volgende dag hebben Jan van Zwolle, Wim en Harry de administratie naar een nog veiliger oord getransporteerd. Vanaf die tijd kwam het op het particuliere adres.

Janny, de koerierster van Wim, zorgde voor de lopende zaken.

Voor de inlichtingen bestond er een goede verbinding met Trouw. Later kregen ze hiervoor een specialen man, Hank, die voor de CID werkte.

Een telexkaf -toestel werd door Simon en Jan weggehaald bij de spoorwegen. Zo hadden we o.a. ook een telexverbinding met Utrecht.

Ook bestond er een goede samenwerking met de TD. De TD-man in Overijssel, Theo, was tevens één der districtsleiders.

4.

Toen het in de zomer van '44 door de vele arrestaties die toen plaatsvonden gevaarlijk werd, stond het onderzoekerswerk praktisch stil en kwamen ze voor dringende bezochappen bij Jan van Zwolle of Wim aan huis.

Na Sept. '44 was er weinig contact meer met elkaar. De Noord-Veluwe ging een eigen groep vormen met Albert en Wim van de Veluwe. Wim werkte met de Groep de Ruiters samen die later in het LO-verband zijn opgenomen. De instructies kwamen in hun bezit via de zg. Trouwlijn.

Nadat in Jan. '45 Wim LO werd gearresteerd, kwam de leiding in handen van Cor van de P.C. met behulp van Janny en De Vries, die na het verdwijnen van Harry, KP-er werd in de ploeg van Jan van Ommen, koerier was geworden en dit is gebleven tot het einde.

A.W. Bijl, eerste man
J. Haan (Jan van Zwolle)
C. de Jonge (Cor FC)
D. Smit (Janny, onderwijzeres Chr. School te Eibergen)
W. Wieringa (Wim)
D Theo Weterman (Theo TD, Raalte)
D. Smit, Petrarcaaan 69, Utrecht.

x